

Abstract för seminarium i Örebro 2025-04-09

Claes Ohlsson

Institutionen för svenska språket, Linnéuniversitetet

claes.ohlsson@lnu.se

Bilder av trygghet och drömmar. Historisk-retoriska analyser av bankers reklamaffischer (kanske med AI?)

Pengar och reklam är tidlösa fenomen. Att förvalta människors pengar är kärnan i all bankverksamhet, och sedan 1800-talet har reklam spelat en central roll i bankers utveckling, inte minst i Sverige och Norden. Den här presentationen utgår från ett pågående projekt som syftar till att kartlägga argumentationsmönster i reklambudskap för tjänster som sparande, lån och försäkringar över tid. Jag analyserar reklamexempel ur ett retoriskt helhetsperspektiv, det vill säga med hänsyn till hur verbalspråk, visuella inslag och layout samverkar för att övertyga. Analyserna har gjorts både med traditionella närläsningstrategier och med stöd av generativa AI-verktyg. Projektet vill bidra till grundforskningen om privatekonomisk reklam och öka förståelsen för hur argumentationsmönster utvecklas, särskilt de visuella och estetiska aspekterna – områden som ofta fått begränsad uppmärksamhet i tidigare forskning. Det primära materialet består av reklamaffischer från banker och andra relevanta aktörer, hämtade ur Kungliga bibliotekets samlingar och daterade från tidigt 1900-tal till omkring 1990.

I presentationen vill jag både lyfta fram de analysmönster som kan identifieras med traditionella metoder och diskutera hur olika AI-verktyg kan eller skulle kunna användas för att analysera den här typen av material. Analyserna utgår från flera centrala frågeställningar, till exempel: Hur har argumentationen i privatekonomisk reklam förändrats över tid? Vilka argument återkommer, och på vilket sätt förmedlas de – verbalt, visuellt eller genom formgivning? Finns det återkommande visuella mönster, såsom retoriska figurer eller topoi, i reklammaterial för olika tjänster? Under presentationen visar jag exempel på affischmaterial från olika aktörer och tidsperioder utifrån dessa frågor. Jag diskuterar också vilka implikationer som uppstår när generativa AI-verktyg genomför samma analyser.